

ДОДЕЛКА

Журнал для детей

РІК ІХ.

ОІЧЕНЬ 1969

Ч. 1(89)

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

НАША ПОШТА

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
И ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ Співробіт-
никам, Передплатникам, Читачам, Їх Бать-
кам, Виховникам і Вчителям, всім Прихиль-
никам і Жертводавцям

б а ж а є
ВИДАВНИЦТВО Й РЕДАКЦІЯ
„ В Е С Е Л К И ”

Леся Бебін з Шикаго пише:

Дорога „Веселко!” Я дуже тішуся, що ми, діти в Америці, маємо такий гарний журнал. Я цікава б знати, чи українські діти в Німеччині і в інших країнах дістають „Веселку”. Я бажала б, щоб „Веселку” читали всі наші діти по всьому світі. Я дуже люблю читати „Веселку”, її гарні оповідання й вірші. Наша вчителька української мови, пані Соломія Кавка, часто дає нам домашнє завдання з „Веселки”. Я мало десяти років і ходжу до шостої класи школи св. о. Миколая. В нашій школі є смичкова оркестра, і я до неї належу. Оркестрою керує сестра Бернарда. Вислало 2 дол. на пресовий фонд „Веселки”. Вітаю суміським привітом „Честь України готов боронити!”

Відповідь Редакції: Дорога Лесю! Українські діти в Німеччині й інших країнах також читають „Веселку”, бо ми висилаємо їм наш журнал. Але не всі діти за океаном можуть собі передплатити „Веселку”. Тому чим більше передплатників нашого журналу буде тут в Америці, тим більше примірників зможемо ми висилати безплатно нашим дітям в Європі. Твоя пожертва на пресовий фонд причисляється також до цього. Бажаємо Тобі веселих Свят Різдва Христового й щасливого Нового Року!

РОЗГАДАЙМО!

1. ЩО ЦЕ?

Іде, іде віз,
Хоч нема коліс —
Із горба без коней липе
І без пари й без бензини.
І не авто й не літак,
А снігами мчитьсь так,
Що як піде викуртасом,

То і цапки стане часом,
А вельможних
Подорожніх
Поскидає в рів у сніг —
Не на лихо, а на сміх!
— Діточки, не відкладайте,
Що за віз це, відгадайте!

2. ХРЕСТИКІВКА

1. Х А А А Ш —	1. Інакше — здібність, хист
2. — Х — — — —	2. Інакше — хоругва
3. — — Х — — —	3. Жіноче ім'я
4. — — — Х — —	4. Сяла над вертепом Христа
5. — — — — Х —	5. Людина з самоосвітою
6. — — — — — Х	6. Син прибраного батька, або мате- рі, з другого подружжя

Букви на місці хрестиків дадуть назву української національно-державної емблеми.

3. ХРЕСТИКІВКА

Услава О. Цукорник

1. — — — Х	1. Один рух ногами
2. — — — Х	2. Інакше — оселя
3. — — — Х	3. Ім'я київського князя
4. — — — Х	4. Прилад писати
5. — — — Х	5. Звір
6. — — — Х	6. Привозили чумаки з Криму
7. — — — Х	7. Рід комахи
8. — — — Х	8. Показує тягар
9. — — — Х	9. Числівник
10. — — — Х	10. Віз без коліс
11. — — — Х	11. Хижий птах
12. — — — Х	12. Напій

Букви на місці хрестиків дадуть титул та ім'я визначного володаря давньої України.

4. РЕБУСИК

Відчитайте слова приповідки.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК за ГРУДЕНЬ 1961 р.: 1) ВІДЧИТАЙТЕ! I.) Здасться, кращого немає Нічого в Бога, як Дніпро Та наша славна Україна. II.) Любітеся, брати мої, Україну любіте, І за неї безталанну Господа моліте. III.) Слава не поляже, Не поляже, а розкаже, що діялось в світі, Чия правда, чия кривда І чий ми діти. IV.) Учтитеся, брати мої, Думайте, читайте, І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь! Це слова з поезій Т. Шевченка. 2) ЯКІ СЛОВА? Жора, обід, ріпа, Адам. 3) ЩО ЦЕ? а) Сніг (лід), а стопиться, біжить водою; б) Льодова бурулька. 4) ПИТАННЯ-ЗАГАДКИ: а) В клубку ниток; б) яма.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагус Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: “SVOBODA” — “Veselka”, P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріали. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці”, тільки за попереднього згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Л. Гуцалюка. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N. J.
Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
Л. Гуцалюк — Поклін Новонародженому

РІЗДВО

Різдво! Різдво! Старе, прадавнє свято,
А дітям радість все нова!
Ідем до церкви з мамою і татом,
Хоч нічка темна, снігова.

Зате у церкві так святково, ясно,
Свічки засвічено, звізду —
Вклоняємось Ісусові у яслах,
Гуртом співаєм коляду.

І вдома втіха: прибрана ялинка,
Неначе краля мерехтить,
Вертепик біля неї, і Дитинка
На жменці сіна тихо спить.

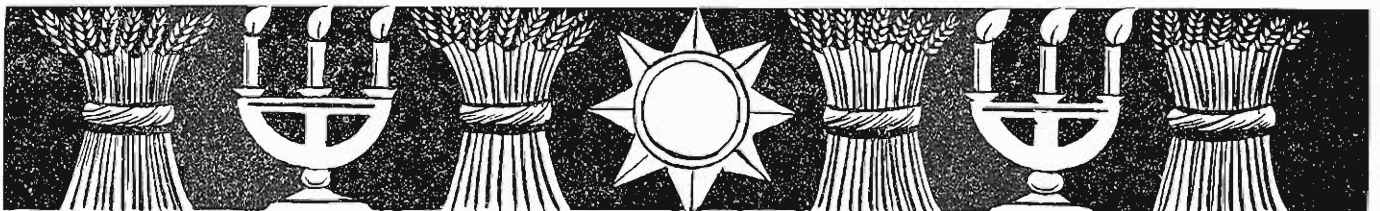
А за вікном горобчики пухнаті
Сидять на гілочці в саду:
Напевно хочуть з нами заспівати
Ісусикові коляду.

Та в тата й мами на обличчях тіні,
Якийсь там смуток заблукав:
Вони згадали тих, що в Україні
Втирають сльози об рукав.

ІДЕ З КОЛЯДКОЮ „ВЕСЕЛКА“

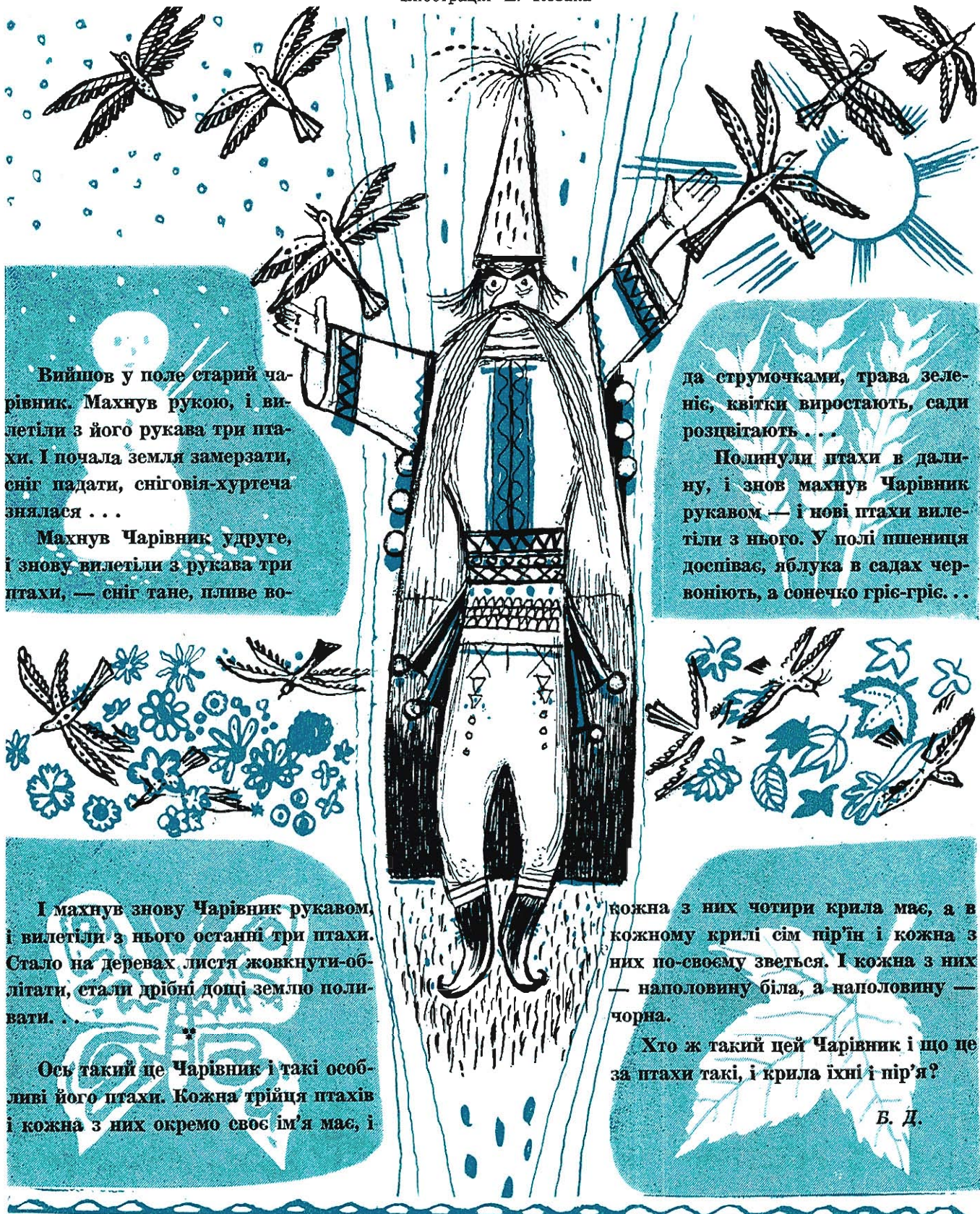
Надійшли Різдвяні свята, сяють зорі, мов свічки,
І в веселу вашу хату йдуть гуртом колядники.
А між ними, як щороку, як за сім минулих літ,
Йде з колядкою й „Веселка“ і приносить вам привіт.
Заспівавши „Бог Предвічний“, всіх вітає в день Різдва
І кладе вам під ялинку побажань такі слова:
„Хай вас Бог в опіці має, щастя вам дає й гаразд,
Щоб удома та й у школі всі потіху мали з вас!
Щоб здорові, і розумні, і веселі, мов пташки,
Все „Веселку“ ви читали й українські книжечки!
Щоб вивчали предків мову з гарних віршів і казок,
Щоб манив вам очі кожний кольоровий образок!
Щоб за рік в Різдвяні свята — все одно, чи сніг, чи мла —
Передплатників багато привітати я могла!
І з Новим щасливим Роком сію зерно на поріг:
Дай вам, Боже, все, що гоже, та й утіхи повний міх!“

ЧАРІВНИК І ПТАХИ

(За болгарською народною казкою)

Ілюстрація Е. Козака

Вийшов у поле старий чарівник. Махнув рукою, і вилетіли з його рукава три птахи. І почала земля замерзати, сніг падати, сніговія-хуртеча знялася . . .

Махнув Чарівник удруге, і знову вилетіли з рукава три птахи, — сніг тане, плыве во-

да струмочками, трава зеленеє, квітки виростають, сади розцвітають . . .

Полинули птахи в далину, і знов махнув Чарівник рукавом — і нові птахи вилетіли з нього. У полі пшениця доєє, яблука в садах червоніють, а сонечко гріє-гріє . .

І махнув знову Чарівник рукавом, і вилетіли з нього останні три птахи. Стало на деревах листя жовкнути-облітати, стали дрібні дощі землю поливати . . .

Ось такий це Чарівник і такі особливі його птахи. Кожна трійця птахів і кожна з них окремо своє ім'я має, і

кожна з них чотири крила має, а в кожному крилі сім пір'їн і кожна з них по-своєму зветься. І кожна з них — наполовину біла, а наполовину — чорна.

Хто ж такий цей Чарівник і що це за птахи такі, і крила їхні і пір'я?

В. Д.

ДІД МОРОЗ

Дід Мороз гуляти вийшов,
Одягнув новий кожух,
Йде-стрибає через поле...
Враз спіткнувся і бу-бух!

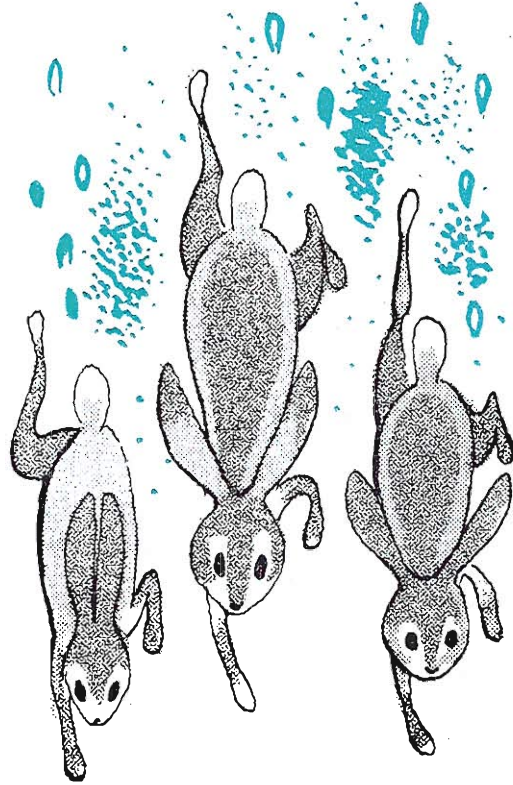

Підхопивсь на рівні ноги,
І сердито загукав:
„Що тут діється у полі?
Через кого я упав?

„Із Морозом жартувати?!
Хто зарився тут у сніг?“
Ох, як вискочать зайчата
Просто дідові з-під ніг!

Кинувсь Дід Мороз за ними:
„Он хто Діда повалив!
Ах, ви капосні зайчиська!
Ну, глядіть, щоб не вловив!“

Налякалися зайчата,
Скік та стриб — та у лісок!
Шурх під сосни та ялини
З головою у сніжок.

Дід шукає їх у полі,
А вони — ані гугу!
Заховались у лісочку
І послули у снігу.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИПОВІДКИ І ПРИСЛІВ'Я

Всяка пташка своє гніздо знає.

Кожна пташка свою пісню співає і своє гніздечко має.

Гли дерево, як воно молоде.

До свого роду, хоч через воду.

Не тим крапля камінь довбає, що сильна, а тим, що часто падає.

Хто стане вівцею, того вовк з'їсть.

Хто як постелить, так і спатиме.

Грудень рік кінчає, зиму починає.

Січень — року початок, зими середина.

З ВЕРТЕПОМ

Сиджу собі в теплій хаті і приглядаюся до руху на вулиці. Надворі віє холодний вітер та сіється дрібний сніг... Ось перейшов повз вікна грубий, присадкуватий дідуган у червоній куртці, такий же шапці і штанах. До його обличчя причеплена велика біла борода з вати. Він спинився біля великої крамниці Абрума Голдгабера і почав закликати людей, щоб заходили досередини. Такий тут звичай.

І перед моїми очима з'явився тоді зовсім інший образ. Мені мов убуло 50 літ життя, і я наче опинився в Україні, в рідній батьківській хаті, коли мав 12 років. Я пережив удруге подію, яку, здавалося, вже давно забув...

✱

Вечоріє. Вулички нашого передмістя засипані грубою верствою снігу. Мороз щипає пальці й вуха прохожих, що поспішають додому. Скоро вулиці порожніють. Тільки дим з коминів здіймається догори, мов із старозавітніх жертвників, та залах святвечірніх страв продирається кризь двері аж на вулицю.

Насувається ніч. Жду нетерпеливо Святої Вечері, бо після неї маю йти колядувати з вертепом.

Цей вертеп ми, хлопці, зробили вже давно. Коштував він немало заходів та клопотів. То не така легка річ зробити вертеп. Він мусить бути міцний, щоб не розбився, коли його носитимемо від хати до хати; не повинен бути заважкий; мусить бути обклеєний кольоровим папером і мати солом'яну стріху.

В горішній частині вертепу треба приладити сцену Різдва Христового з новонародженим Ісусиком, Божою Матір'ю та святим Йосифом. Там мусять бути і пастушки, і три царі зі Сходу, а над тим усім мають літати Божі Ангели, що, як відомо з Біблії, співають радісну пісню „Слава во вишніх Богу". В долішній частині мусить бути місце, де колядники показуватимуть свій ляльковий театр.

З ляльками теж було немало клопоту. Треба було зробити Ірода, царів, смерть, Ангела, чорта та інших. Якщо б нам не були допомогли наші

сестри, ми, мабуть, не змогли б самі це все змайструвати.

Ми навчилися колядувати і „Бог Предвічний", і „На небі зірка", і „Во Вифлєсмї", і „Нова радість стала". Крім того, Володко Гладкий та Ромко Залужний вивчили напам'ять цілу п'єсу про Ірода.

Ось уже кінчиться вечір... Нетерпеливо дивлюся на годинника. Його вказівки посуваються сьогодні інакше, якимсь поволіше, ніж в інші дні.

Вечеря скінчилася. На столі було дванадцять страв. Перед вечерею тато ділився з цілою родиною проскуркою, що її приніс дяк з церкви. Тепер усі в кімнаті колядують, а я вдягаю теплий плащ, беру нові чоботи і біжу до сусіда, бо там уже зібралися всі наші хлопці-колядники.

Кожний хлопець має свою роботу: два носять вертеп, два виконують п'єсу про Ірода, цей одягнувся за козака, а той — за жида. Провідником є Андрійко, що мешкає коло залізниці. Він наказує, що й де маємо співати та що робити.

Починаємо... Заходимо до найближчого дому і співаємо „Бог Предвічний". Малий Івасько підшукує стільця і непомітно підставляє під вертеп, щоб хлопцям, які його носять, не було важко. Він також засвічує свічки на обох поверхах вертепу.

Поки скінчено коляду, діти господарів підходять до вертепу і цікаво заглядають, що є всередині. Тоді виступає наперед козак і запрошує всіх мешканців хати поклонитися Божому Дитятку.

Всі підійшли ближче, щоб побачити п'єсу. На долішньому поверсі Ірод чваниться, який то він сильний і могутній, бо його царство займає півсвіту. В цю хвилину перед ним появляються три царі зі Сходу й кажуть, що народився Цар Світу, Ісус Христос. Ірод дуже затривожився цією вісткою, бігає сюди й туди і не знає, що робити. Три царі пішли далі. З'являється Ангел і радить Іродові йти разом з царями поклонитися Ісусові. Та, на біду, підсувається чорт. Він підмовляє Ірода, щоб убив малого Ісуса. Ангел відступає з плачем. Ірод кличе старшину свого вій-

В ГОСТЯХ У НОВОГО РОКУ

Мама сказала Юрчикові, що завтра вони поїдуть до пластової домівки прощатися з Старим Роком і вітати Новий. Юрчик зрадив, бо дуже хотів знати, як це все виглядатиме. Ось, — думав хлопчик, — живеш цілий рік і не знаєш, який він на вигляд. А там, у домівці зустрінуться віч-на-віч аж два Роки, Старий і Новий. Дуже цікаво!

На другий день Юрчик поїхав з мамою до домівки. Увійшов на залу і з дива аж затрусився. Господи, яка велика й хороша ялинка! Аж мерехтить від кольорових лямпочок, від срібних куль, золотих лянцюжків, „ангельського волосся” та безлічі інших прикрас. Не ялинка, а казка!

У залі було багато дітей. Віталися, гомоніли, займали місця на стільчиках, уставлених великим півколом. За ними сідали тати й мами. Задзеленчав дзвінок — знак, що зараз розпочнеться програма. Всі заметушилися і нараз притихли.

Ударив гонг, і з бічних дверей один по одному стали вискакувати на двох лапках звірики: лисичка, сарнятко, вовк, ведмедик, їжак, вивірка, зайчик і дикий кіт. Звідкись залунала приємна мелодія. Легенько підстрибуючи, пустилися звірята хоромом навколо ялинки. Вони танцювали у такт з музикою, і смішно вимахували у деякого довгі хвости, а в kota настовбурчилися здоровенні вуси. Та це не тривало довго...

Звірятка зникли так несподівано, як і з'явилися, немов їх вітром здуло. З-за ялинки вийшов білий дід, і діти здогадалися, що то Дід Мороз. У нього був довгий червоний ніс. Та що там ніс! Ще дивніша була його борода, вся з довгих льодових бурульок. Брови нависли над очима, мов сиві снігові хмари. Але дід, видно, добрячий був, бо його очі дивилися тепло і приязно. Невелич-

ська й дав наказ убити Ісуса. Ангел силкується відмовити Ірода від цього, але нічого не помагає, і він відходить. Вертається чорт і дуже тішиться. Але з'являється смерть і стинає голову Іродові.

Глядачам ця вистава дуже сподобалась.

Колядники заспівали „Нова радість стала”, і Івасько погасив у вертепі свічки. Після того козак побажав усім веселих свят, а жид добув з-під поли свого халата скарбонку і, звертаючись до господарів хати, попросив, щоб всипали до неї „багато грошей”, бо, мовляв, його жінка Хуна нездужає і потребує допомоги, а він сам дуже-дуже любить гроші. Жид говорив так смішно, що в хаті всі сміялися на весь рот...

За хвилину ми перейшли до іншого дому, і все почалося від початку...

В. М.

кий зайчик з кучим хвостиком ніс за Дідом Морозом коробку з книжечками в кольорових обкладинках.

— Кожна ланка дістане подарунки від діда Мороза для своєї бібліотечки, — сказала виховниця пані Марія, яка стояла збоку і слідкувала, щоб усе відбувалось як слід.

Дід погладив свою бороду і сказав до дітей веселу промову, закінчивши її словами, що за кілька хвилин кожне з них стане на один рік старше і тому мусить стати також на один рік чемніше й розумніше.

— Матусю, як то можна стати на один рік розумнішим? — запитав Юрчик у мами, але мама не мала коли відповісти. Зайчик підняв на передніх лапках кілька книжечок і запитав дівочим голосом:

— Ланка живого слова!

Виступила дівчинка, що на всю ланку найкраще деклямувала вірші. Зайчик подав їй лапку і вручив книжки, а Дід Мороз погладив по голові, примовляючи:

— Читайте на здоров'я та й української мови не забувайте!

Заплескали в долоні діти, матері й татусі. Дівчинка подріботіла з дарунком на своє місце, бо вже з-між дітей виступав хлопчик з ланки рідної пісні. Далі Дід Мороз викликав ланку народних танців, ланку юних малярів, ланку будівничих, театральну ланку, гурток бандуристів, і так по черзі всі ланки й гуртки одержали від Зайчика подарунки.

Знов заграла музика, і навколо ялинки закрутилися, мов справжня заметіль, білі мерехтливі Сніжинки. Вони були в сріблястих суконочках, мали ніжки й ручки, очка й ротики і усміхалися, мов діти. Одній Сніжинці навіть бракувало переднього зуба, а друга загубила білого червичка й танцювала в панчішці. Зайчик сів умиватися під ялинкою, а Дід Мороз весело плескав у долоні і притупував ногою.

Раптом усе обірвалось. Музика замовкла, Сніжинки пурхнули набік, а Дід Мороз пішов собі з Зайчиком геть. З-за ялинки вийшов дідусь, старий-старезний, згорблений, похилий. З-під його шапки визирали кудли довгого сивого волосся. У руці держав великий стінний календар.

— Що це за дідуган? — зашепотіли діти до своїх батьків так, щоб він не почув.

— Це Старий Рік! — почули відповідь.

Збоку вибігло дванадцять хлопчиків. Перший був білий, мов зліплений зі снігу, другий — сірий, мов весняна розталь, третій мав у руці березову гілку, четвертий — велику синю фіялку, п'ятий — китицю розквітлого бузку, шостий був зелений, мов трава, сьомий вимахував липовою галузкою, восьмий ніс снопик зжатої пшениці,

дев'ятий мав кошечку, повний червоних яблук, десятий був жовтий, як кленовий листок восени, одинадцятий біг під парасолем, а дванадцятий, білий, як і перший, тягнув за собою саночки.

Вони вклонилися гостям та Старому Рокові, а потім стали в ряд і прочитали вірш про дванадцять місяців:

„Є в батька Року хороші сини,
Всіх є дванадцять... Як зветься вони?“...

— Ах, це місяці!.. Дванадцять місяців! — шепнули догадливі діти, а Юрчик почав навіть перелічувати напам'ять: „Січень, лютий, березень...”

Старий Рік, покашлюючи та постогнуючи, подав календар останньому місяцеві, Грудневі, а той повісив його на гілці ялинки, щоб усім було видно, що це — останній день панування його батька. Діти прочитали здалеку напис на великій картці: „31 грудня”. Старий Рік уклонився, сказав „ну, прощайте!”, підняв руку до календаря і зірвав картку. В ту ж мить згасло світло в залі й на ялинці, і в темряві десь далеко вибив дзвін дванадцять разів. Діти завмерли... Гарно й лячно було сидіти в темряві і з тремтінням серця вижидати, що буде далі.

Знов блиснуло світло. На календарі виднів напис: „1 січня”. Не було видно ні Старого Року, ні його синів-місяців, зате коло ялинки стояло молоденьке рожеве хлоп'я, Новий Рік. Воно простягнуло до дітей руки і промовило:

— Вітаю вас! З щастям, здоров'ям, з Новим Роком!”

З-за ялинки вибігли хлопчик і дівчинка в народному одягу. Обоє мали по великій рукавиці, добували звідти жменями зерно і сіяли на присутніх. „Сійся, родися, жито-пшениця, всяка пашниця!” Зашуміли оплески, загомоніла зала, а з-за ялинки знову вибігли Звірки й Сніжинки, замішали між дітей і повели їх до суміжної зали, де стояли столи, заставлені наїдками та солодощами.

Почалася новорічна гостина. Новий Рік сидів на почесному місці, Сніжинки йому прислуговували, а діти виступали перед ним з співом, танцями та деклямаціями.

Коло Юрчика сиділа Вивірочка. Вона хрупала горішки, але не відмовлялася й від каналки з шинкою та від солодкого тортика.

— Ой, гарно було! — захоплювався Юрчик, вертаючись з мамою автобусом додому. — А знаєте, мамо, та Вивірочка, що коло мене сиділа, знає навіть вірша напам'ять і деклямувала перед тим маленьким Новим Роком.

— Авжеж, у Пласті навіть вивірки вміють деклямувати, — всміхнулася мама. — А чи ти хотів би стати новаком?

— Певно, що так! — закричав Юрчик. — І хотів би, як ті діти, співати, танцювати й читати напам'ять вірші!

Казка восьма

Про те, як громадка захотіла знайти кращу для себе
батьківщину

(Продовження)

Подував погожий вітер, і хутко літаки з гноміками загойдалися над новою країною. Як оком глянути, жовтілі піскові пустелі, а по них було видно розкидані, як невеличкі купки, людські хатинки. Сонце пекло. Люди були чорні, блискучі від поту і малоццо не голі. Перед хатинками курилися маленькі багаття, а навколо них сиділи жінки з дітьми, варили страву і співали. Пісня в них була якась дивна, сумна. Не сподобалася гномікам. І полетіли вони на своїх літачках далі з країни піскових пустель.

Вітер приніс їх над широке море. Морем пливли величезні пароплави. На пароплавах грала музика. Люди ходили по чардаку, дехто лежав та вигривався на сонці. Хлопчики-послугачі розносили поміж пасажирами пляшки з холодними напоями. І не бачили гноми, щоб хтось на пароплавах працював. Усі відпочивали.

— Ось тут нам буде добре! — закричали цілою громадкою гноми. — Сідаймо на щоглу. Ці люди, напевно, будуть нам раді.

— Не знаєте ви цих людей, тому так кажете, — посміхнулися павучки. — Це ідуть великі купці та високі урядовці. В них повні голови своїх справ, і ви їм зовсім непотрібні.

Почали гноміки роздивлятися, куди б то їм ще полетіти щастя пошукати. Вітер наче зрозумів їхню журбу і повіяв в інший бік.

Гномікам ставало щораз холодніше. Уже не видно було великих пароплавів, зате з'явилися в далині великі білі гори, що пливли по морю.

— Летимо в країну вічних снігів і льодів, — сказали павучки. — Кутайтесь добре й дивіться на все самі, бо ми, поки буде холодно, заснемо. Прокинемось аж тоді, коли вітер винесе нас у теплішу країну. І павучки справді заснули.

По широкому морю пливли льодові гори. На берегах лежали глибокі сніги. Де-не-де лише було видно присадкуваті, зроблені з льоду, хатин-

ки. Людей видно було зовсім мало і всі вони були вдягнені в кожухи. На головах мали хутрянні шапки, що закривали малоццо не все лице. В невеличких човниках веслували ці люди по морю й ловили рибу.

— Бррр! Як тут холодно! — трусився Куванчача. — За жадні гроші не мешкав би я в цьому краю!

— Цікавий край, — говорив Зуньо, — я й не думав, що такі дивні краї є на землі. Але це не такий край, в якому хотілося б нам жити. Дмухай, вітрику, геть звідсіля!

І вітер дмухнув так сильно, що гноми мало не попадали з павутинок. Дуже хутко прилетіли вони до теплішого краю. Павучки почали прокидатися й питати гномиків, як їм сподобався північний край з вічними льодами.

— Зовсім не сподобався, — відповів Дадко. — Летимо шукати далі.

Далеко-далеко вже залишилося холодне море. Знову з'явилася земля. І що далі летіли павутинки, то зеленіші ставали поля, веселіші ліси. Впоперек сіножатей вилискували широкі ріки. По садках біля хат цвірінькали пташки. Над річками сиділи рибалки з вудками в руках. По полях ходили стада худобя, а пастушки плели з верболозу кошики.

Багато зелені й сонця було в цій країні. Дадко вже був готовий скомандувати павучкам, щоб приземлювалися, коли на широкому шляху появилася багато возів.

— А що це? — запитали гноми.

— Це ідуть люди до столиці вибирати короля, — пояснив павучок.

— А хіба вони досі не мали короля? — запитав Дадко.

— Мали, але прогнали і тепер будуть знову вибирати.

— А як виберуть, то і цього нового проженуть?

— Можливо! Усім він не догодить, то напевно знайдуться такі, що й нового схочуть прогнати, — сказав павучок.

Не сподобалося це Дадкові. І він подумав, що це країна, в якій люди тільки те й роблять, що вибирають та скидають королів, замість розповідати казки та влаштовувати забави, якими і королі, і люди були б задоволені.

— А це ж хто? — показав Дадко в інший бік.

Там їхало дорогою багато людей на добрих конях.

— Це військо, — сказав павучок.

— Значить, війна в цьому краю?

— Ну, так! Ворог довідався, що тут нема вождаря, і підійшов до границь.

— То чому ж не йдуть боронити край всі люди, що тут живуть? — допитувався Дадко. — Подивися, скільки їх тут ходить за плугами на полі! Побачили б ви, як завзято боронили б свою

батьківщину ми, гноми, якби була вона в небезпеці.

— Не знаєте ви звичаїв цієї країни, — відповіли павучки. — До війська йдуть у цім краю тільки ті, що володіють цими полями, решта мусять орати й пасти коней. Не всім тут можна бути вояками.

— Летімо, летімо далі! — скомандував Дадко! — Немудрий це край. І люди тут не такі, яких ми шукаємо.

— Послухаймо ще пісні, — пригадав Бринь-Таратайко.

Гурт вояків, що їхав дорогою, наче почув це бажання Бринь-Таратайка. Загриміла пісня. Було в ній багато завзятости і крикливості, а то

звучала вона, мов молитва; нарешті перемішалися в ній усі тони, кожен співак тягнув своє, і зчинився такий гармидер, що гноми аж вуха позатуляли.

— Непогана була б пісня, — сказали гноми, — але не вміють ці люди гуртом і заспівати. Не таких ми шукаємо.

Як довго мандрували отак гноми по світі, важко сказати, але, мабуть, довгенько, бо вже в їхньому покинутому краю зима минула і знов весна красна настала. А вони все ще летіли й летіли і не могли собі доброго місця знайти. Ось знову перелетіли якусь границю.

— Увага! Увага! — загукали павучки. — Нова країна!

(Продовження буде)

Катерина ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрації М. БІДНЯКА

ТРИ ПРАВДИ

(Казка)

Було це дуже-дуже давно, ще за тих часів, коли на нашу країну злі татари нападали, міста й села руйнували, а людей нещасних у полон забирали, на тяжкі муки, у злую неволю.

Жив тоді в одному місті розумний та хоробрий князь і мав він двох синів. Дуже любив старий князь своїх дітей, та ще більше любив свою країну, свій народ. Ночей не досипляв старий князь та все про добро своїх людей дбав.

І люди його поважали, ніколи на нього не нарікали, а як треба було, то й до війська йшли. І було те військо велике й могутнє, таке, що всі вороги його боялися і обминали князівську столицю, бо знали, що несила її зруйнувати-пограбувати.

Отак і жив той князь у війнах та в походах, а вдома в праці та в клопотах.

Та не такі були його сини. Виросли вони у батьковому палаці, в розкошах та спокою, лиха не знали, то й ні про що не думали, не гадали, лише себе розважали. Любили по лісах та степах за диким звірем полювати, гарно вдягатися, смачно попоїсти та солодко поспати. Любили частенько до сусідніх князів їздити в гостину, подарунки їм дорогі возити. Ті князі радо княженків приймали, своїх звичаїв і мови навчали.

Навчилися княженки чужими мовами говорити так добре, що й самі з того пишалися, а свою рідну мову занедбали.

Хоч як любив старий князь своїх синів, та не доводило йому було, що його діти свій народ не поважують, лише бавляться-гуляють, своїм примхам догоджають. Кликав він їх до себе, навчав, дорікав, але незабаром побачив, що нічого не вдіє.

Зажурився тоді князь, що не будуть сини піс-

ля його смерти добре князювати, що не буде ко-
му рідний край від ворогів захищати.

Довго думав князь, як лихові запобігти, а тоді покликав синів та й каже:

— Любі мої діти! Я вже старий став, скоро помру. Та не хочу я ділити свій край між вами,

бо тоді вороги легко вас подужають, а хочу передати князівство тому з вас, хто мудрішим буде і скаже мені три правди.

— Добре! — кажуть княженки. — Хай буде так. Той, хто скаже, хай князює, а другий у нього в славі й почестях живе.

— Ще одна умова, — каже тоді старий князь. — Якщо ні один з вас не вгадає ті три правди, мусите ще нині з мого палацу геть піти й доти додому не вертатись, аж поки не дізнаєтесь у чужих людей про ті три правди.

Погодились княженки й на це. Тоді старий князь промовив:

— От ви багато їздили, гуляли, у сусідніх князів бували, скажіть же мені: чия хата найкраща?

Посміхнувся старший княженко та й каже:

— Ми ще не досить світу бачили, щоб сказати тобі, чия хата найкраща. Наш палац дуже гарний, але в сусідніх князів ще крадці. А може у якогось царя за морем є ще крадці палаці.

— Гарзд, — сказав князь, — то ви ще не знаєте, чия хата найкраща. Може тоді знаєте, кому правди не можна казати.

— Батеньку мій, — озвався молодший син, — ти нас завжди вчив лише правду казати, як же ми будемо правду перед кимсь затаювати?

— Ну, хай і це буде так, — відмовив князь, — хай князівство належить тому, хто хоч трітью правду скаже: хто господар моєї крові?

— Ото чудне питання! — засміялись разом обидва брати. — Адже кров твоя, то вона тобі й належить, і ти сам її господар.

— Ні, діти, хоч і смієтеся ви з тих питань, та не відаєте того, що треба князеві знати. Отже, пам'ятаєте ви нашу умову: якщо не вгадали, то мусите йти собі геть і доти не вертатись, аж доки не знайдете ті три правди.

Нічого робити. Попрощались княженки з батьком своїм, взяли торбинки на плечі й пішли шляхом широким у чужі краї.

Спочатку йшли, сміялись, піснями розважались, людей по дорозі зачіпали, правди питали. Та не довго так було. Ось шлях битий скінчився, пішли стежки вузькі та плугані, не знають княженки, котру з них вибирати, щоб швидше правду відшукати. А тут ще й не завжди люди привітають, не завжди й до хати спочити пускають.

Так вони не день і не два по чужих краях блукали, міста й села минали, багато горя й лиха зазнали, та ніде їм не сказали, чия хата найкраща.

От зайшли вони одного разу до великого та густого лісу. Йшли, йшли: стежок немає, людей не чути, лише дикі звірі з халців визирають, на здобич чигають.

Ще як удень йшли, то хоч сонечко крізь гілля заглядало, серце звеселяло, а як надійшла

ніч, то вже не знали брати, куди й голову прихилити. А тут ще буря зашуміла: гуде-реве, столітні дуби з корінням вивертає. Грім заgrimів, блискавка заграла, а далі й дощ полив, як з цебра. Як уже княженки не хоронилися під деревами, та промокли до кісток і не знали, як від лиха такого сховатися.

Побачили вони під дубом яму. Полізли туди, аж там ведмідь, як не ревно їм назустріч! Та так страшно, що брати кинулись чимдуж утікати.

— Добре тому ведмедеві, що свою хату має, — каже молодший брат. — Я б уже й найкращої хати не шукав, якби він мені свою віддав.

Аж тут блискавка ліс освітила, і побачили брати перед собою палац, та такий пишний, що вони такого ще зроду не бачили.

— Оце ж доля над нами змилосердилася, — каже тоді старший. Оце, мабуть, і є найкраща в світі хата. Ходімо до брами, попросимо, щоб пустили переночувати, та оглянемо палац гарненько, а вранці вернемося до батька та й скажемо, що в лісі стоїть найкраща в світі хата.

Підбігли до широкої брами, стукають та благаяють, щоб хоч у двір пустили.

— Геї, хто ви й чого прийшли? — гукнув хтось у них над головами, та так страшно, що брати аж присіли.

Коли дивляться — на брамі якась потвора сидить, вогненними очима блимає, пазурі розпрavlяє, наче гострить-натирає.

Полякалися княженки, та ніде дітись, вклонилися чемненько й розказують, хто вони й чому по світу блукають.

— Га-га! — зареготала потвора. — Ото добре, що до мене зайшли. Я вам першу правду скажу, а за це ви мусите в моєму палаці жити, мені вірно служити. А як не схочете, тоді я вас з'їм.

Схопила потвора братів у пазурі, понесла за браму й кинула серед двору. Як глянули брати навколо, ще дужче полякались: скрізь у дворі кістки валяються і стовпи стоять з прикованими до них людьми. Стали брати тих людей питати, чий то палац такий страшний. А люди їм кажуть:

— Бідні ви, бідні, що сюди попалися. Цей палац належить злому чарівникові. Багато людей сюди попадає, та виходу звідси ні для кого немає.

— Треба його вбити! — закричали брати.

— Еге, — каже потвора, — то ви ось які. Так знайте, що я смерті не боюся, бо я тоді лише згину, коли ви першої правди дізнаєтесь. Тож я вас

через те до палацу і взяв, щоб ніхто вам тієї правди не сказав. Закину вас до льоху, там ви сидітимете, аж поки не вмрете з голоду.

Кинулися слуги злого чарівника, схопили братів, руки й ноги їм ланцюгами скували, і кинули до глибокого, темного льоху.

Сидять там брати, принишкли, зажурились. От старший і каже:

— Не жаль мені, що ми гинемо, а жаль тих людей, що їх ми визволили б, якби знали, чия хата найкраща. Нерозумні ми, гадали, що цей палац і є найкраща в світі хата, аж нас тут таке лихо спіткало.

— Братіку, — відповів молодший, — мабуть, немає в світі хати кращої за нашу. Там так гарно та затишно, там так люблять нас.

Тільки він те вимовив, як загриміло щось, загуркотіло. Але то не грім був, то злий чарівник загукав, заревів на весь ліс:

— Хто смів княженкам правду сказати? Дайте мені його, я його пазурями своїми роздеру!

Та нічого вже не міг вдіяти чарівник, прийшла на нього смерть. Сконав він серед свого палацу, а люди тоді ланцюги розірвали й кинулися з палацу на волю.

Вибігли за браму й княженки, та так зраділи, що лиха того позбулись, а ще більше, що першої правди дізнались.

(Закінчення буде)

ЩО ЧИТАТИ?

„КОЗАК НЕВМИРАКА”

Багато з вас уже читали книжку „Меч і книга” В. Барагури, а в цій книжці оповідання „З вертепом і зіздуою”. Хто читав це оповідання, той знає, що таке вертеп і як його будували діти в Україні, як ходили з ним на Різдво колядувати.

А ось тепер ви можете познайомитися з пригодами вертепної ляльки — Козака-Невмирака. Про цього вертепного козака написала цікаве оповідання дитяча письменниця Леся Храплива. Оповідання так і зветься „Козак Невмирака”, а появилoся воно недавно в книгарнях. Дехто з вас уже його має і прочитав, а хто не має, то напевно дістане на Різдво під ялинку.

Прочитайте і напишіть нам, як вам сподобалися дивні й небезпечні пригоди та подвиги Козака Невмирака.

Книжка має 96 сторінок з багатьма малюнками Христини Зелінської.

ПРИГОДИ ВОВКА НЕСИТОГО

22. ВДОВИНЕ ПОРОСЯТКО

Лютий став наш Вовчик. Нічого не пожалує, а старається усе більше нашкодити.

Стояла край села вдовина хата. Була це вдова дуже бідна. Ні на оборі, ні в хліві не було в неї ні скотинки, ні свинки. Та здобулася таки вона на поросятко. Старший хлопчик її пас безроги у сусіда, — і той дав йому поросятко. Таке гарненьке, рябеньке поросятко, — тож була втіха для вдовиних діток!

Наш Вовчик забрався в село і, притаївшись за тином, бачив, як саме приніс хлопець те поросятко у двір, як упали коло нього вдовині діти. Він ждав, поки всі підуть до хати, а поросятко в хліві залишать; але собаки почули вовка, — так мусів він утікати.

Таки другого вечора біжить він у село, а ворона з дерева й питає:

— Куди ти біжиш, вовче?

— До вдови за поросям.

— У неї ж одне!

— Так щоб і того не було! — відповідає злющий вовк. І того вечора не стало поросятка.

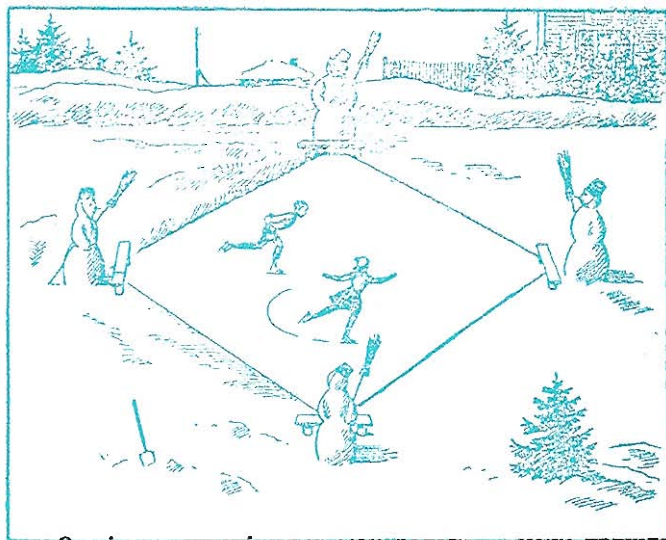
КУТОК розваг

СОВГАНКА

Біля пластового дому пластуни-юнаки влаштували совганку. Виміряли квадратну площу, очистили від снігу, залили водою. На рогах поставили снігових дідів, а біля них лавочки, які так і примерзли до льоду.

Славна вийшла совганка, та тільки ж — замала. Охочих совгатися на лижвах було багато — і поваки, і юнаки, і сиві пластові сеньйори — всі завзяті совгарі!

Отож вирішили, що треба совганку побільшити. От курінний дав юнакам задачу: укласти такий проєкт, щоб площу совганки збільшити якраз удвоє, але так, щоб вона далі залишалася квадратом і щоб не рухати з місця ні снігових дідів, ані лавочок. Хто опрацює такий проєкт з такими умовами?

Ось і вам, читачі, ця ж сама задача — може пришлето такий проєкт, як збільшити вдвоє совганку при таких умовах, як подав курінний?

КУТОК ЮНИХ АВТОРІВ

ЧОБОТЯТКА ЯНГОЛЯТОК

Три маленькі янголятка
Мали нові чоботятка,
Чоботятка вишивані,
Підківками підбивані.
Повбирали їх на нозі
Та й танцюють по дорозі.
Так зайшли до Вифлеєму,
Привітали там Дитину.
Ісусові заспівали,
Чоботятка показали.

Уляна Близняк, Нью Йорк

ПАПЕРОВА МАСКА

Купити в крамниці готову маску — діло дуже просте, але так краще зробити її самому. Ось складіть удвоє листок грубого паперу і прикладіть його до одної половини обличчя, щоб можна було позначити олівцем, де мають бути очі, губи, ніс, вуха. Тепер проріжте всі потрібні отвори, розкладіть маску і накладайте на обличчя. Вуха ввійдуть у діри для вух, ніс — в дірку для носа. А якщо дірки замалі — знову ножницями попрацюйте.

Тепер маску розмалуйте — найкраще так, щоб весело сміялася до всіх!

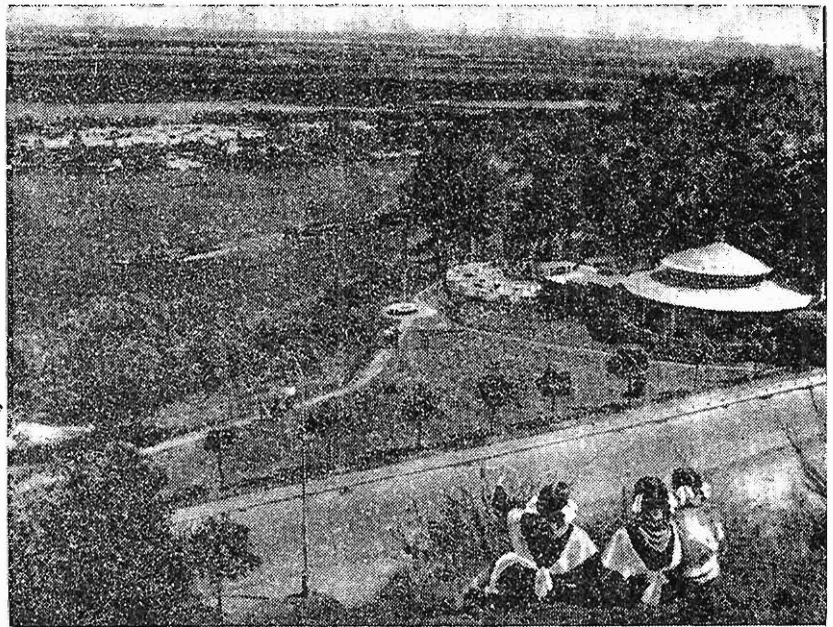
КИЇВЩИНА

Пливе Дніпро з Полісся в море,
Здаля срібліє гладь ріки,
Праворуч — кручі, сині гори,
Ліворуч — низ, ліси, піски.

На горах Київ, місто слави,
Блищить хрестами з даліні —
Тут уродилася держава,
Зростала в мирі та в війні.

На схід поглянеш — степ Полтави,
На північ — ліс, мов чорна тінь,
На південь — низ, лани і трави,
На захід — всміхнена Волинь.

У згадках кожної години
Тут давня слава ожива,
Земля ця — серце України
І України голова.

Вид на Дніпро під Києвом

КИЇВ І КИЇВЩИНА — СЕРЦЕ УКРАЇНИ

Найдавніша історія України — це „Повість временних літ” з XI століття. У цій історії-літопису розказується, що в давніх часах, у початках християнства, приплив святий апостол Андрій Дніпром на те місце, де стоїть тепер Київ, зійшов на гору і промовив до своїх учнів:

— Бачите оці гори? На них засяє благодать Божя,

тут постане велике місто і буде в ньому багато церков на хвалу Господню.

І поблагословив апостол Андрій гори, поставив хрест і помолився Богові.

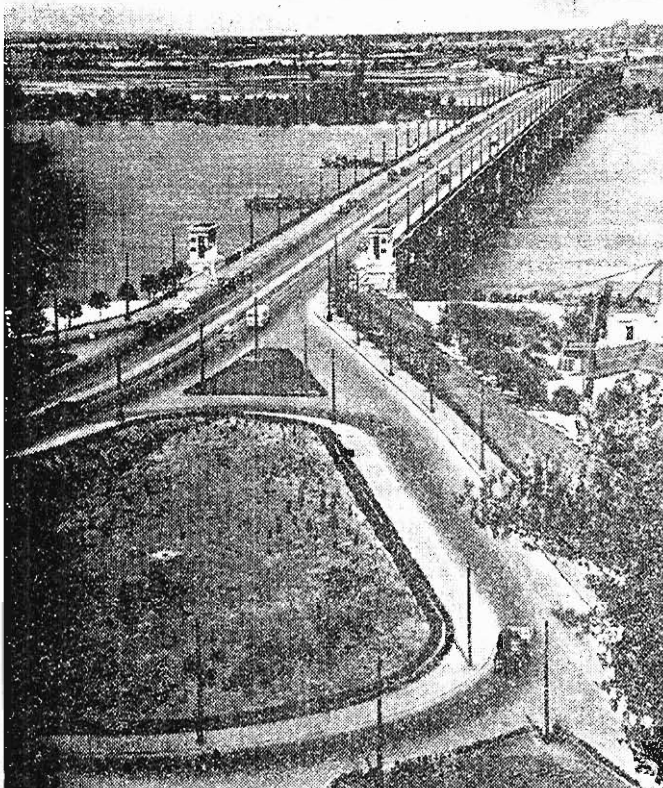
Минули сотні літ. На тому місці, де спинився апостол Андрій, в оселі над Дніпром, жили три брати: Кий, Щек, Хорив і їх сестра Либедь. І побудували вони на горі укріплений замок і від імени найстаршого брата назвали його Києвом. Було це кругло 1 400 років тому. У замку поселився Кий, брат Щек поселився на горі, названій Щековицею, третій брат поселився на сусідній горі. Річку, що плила близько замку, назвали Либедю.

Кий був князем у своїм племні. А було це давнє українське плем'я полян. Від Києва земля полян стала зватися Київщиною. Простягалася київська земля-волость понад правим берегом Дніпра по ріку Прип'ять на півночі, по ріку Горинь на заході, а по ріку Рось і Бог на півдні. І стала Київщина осередком великої й могутньої княжої держави, а Київ — вічним і святим містом України з багатьма храмами Божими і монастирями. Храми-церкви були вкриті позолоченою бляхою і тому стали звати Київ золотoverхим.

Розвивався і багатів Київ, — водним дніпровим шляхом приїздили до нього купці з півдня та з півночі, а сучодільними шляхами із сходу та заходу. Під владою київських князів опинилися сусідні племена, і київська держава простягалася в X столітті від Чорного моря по Балтійське, на заході сягала поза ріку Буг і доходила до ріки Висли, а на сході поза ріку Волгу до Каспійського моря. Могутня це була держава і слава про неї йшла по всьому світу.

Київські князі розбудовували свою столицю, ставили розкішні палаци-терени, а величний храм-катедра святої Софії, споруджена Ярославом Мудрим, пишається й досі своєю надзвичайною красою.

Тоді ж, у половині XI століття, заснувався в Києві славний на всю Східно Європу монастир — Печерська

Міст через Дніпро

Лавра. Назва його пішла від численних печер, в яких жили монахи. У Печерській Лаврі написано першу нашу історію „Повість временних літ“. Тут написано, а пізніше й надруковано багато інших книг, які розходилися по всіх східних землях.

Пипався Київ своїм багатством та своєю красою і тому часто падали на нього дикі племена. Напав на Київ, пограбував і знищив його 1169 року московський князь Андрій Боголюбський, а в 1240 році спалили його татари. Але місто щоразу підносилося з руїн і ставало все кращим та більшим.

За козацької держави, що її заснував гетьман Богдан Хмельницький 1648 року, Київ ожив знову, і тут створено високу школу — Академію, де вчилися не тільки козацькі діти, але й численні чужинці. Особливо дбав про Київ гетьман Іван Мазепа, який прикрасив його новими будівлями та церквами.

А в 1917 році, коли постала нова Українська Держава, Київ став знову осідком української влади — Центральної Ради. 22 січня 1919 року тут, на площі перед собором святої Софії, урочисто проголошено злуку українських земель в одну Соборну Українську Державу.

Під час останньої світової війни Київ був сильно знищений більшовиками і німцями, але нині його вже відбудовано.

У Києві мешкає тепер понад мільйон людей, він сполучений з усією Україною численними залізничними шляхами і має на Дніпрі великий порт. У Києві є багато фабрик, шкіл, бібліотек, пам'ятників і парків. Він увесь наче потопає в зелені. З високих київських горбів розкривається вид на Лівобережжя.

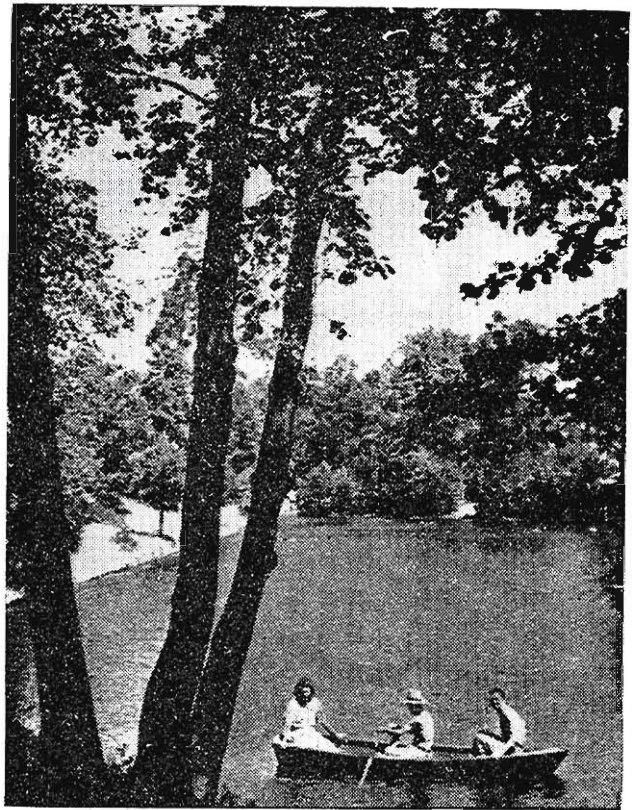
Київ не лише столиця й серце всієї України, але й головне місто Київської області — Київщини. Крім Києва, славному тисячолітню історію мають ще Переяслав, Вишгород, Трипілля. Із півночі на південь Київщину перетинає Дніпро, що є тепер не лише водним шляхом, але й джерелом електричної енергії.

На Київщині є багато фабрик. У північній її частині вирощують жито й гречку, у південній пшеницю, кукурудзу й цукрові буряки.

Із визначних історичних місць можна назвати засноване князем Володимиром Святославичем місто Переяслав. Тут, як оповідає історичний переказ, над рікою Трубежем син Кожом'яки в 995-му році у двобою переміг, „перевів славу“ печенізького воїна. З того й пішла назва міста. У 1630 р. козацькі війська Тараса Трясила розгромили під Переяславом поляків. Тут також мали свій початок козацькі повстання Остряниці. У Переяславі гетьман Богдан Хмельницький підписав у 1654 р. угоду з Московщиною. Через віроломність москалів ця угода стала початком поневолення України Московщиною. У Переяславі навчав своїх учнів український філософ Григорій Сковорода, перебував тут у свого приятеля, лікаря Козачковського Тарас Шевченко. Поет написав тут свої поеми „Наймичка“, „Кавказ“ та „Послання“.

Друге історичне місце на Київщині — Біла Церква, відома з часів визвольної боротьби Богдана Хмельницького. Недалеко Білої Церкви є парк-заповідник (резерват) „Олександрія“. В ньому росте понад 110 порід усяких дерев, між ними дуби-велетні, що мають по 300 і більше років.

Про історичне місто Київщини, Богуслав, згадують літописи в 1032 р., як про важливий оборонний город. Звід-

Озеро в Пушчі-Водиці на Київщині

си походила славно дівчина Маруся Богуславка, про яку співається в козацькій думі. Ціною власного життя вона врятувала з турецької неволі бранців-українців.

У селі Трипілля дослідники старовини-археологи розкрили під час розкопів численні пам'ятники старовинної культури наших предків, що сягають другого й третього тисячоліть до Христа.

Одне з найстарших поселень Київщини село Вишгород, що колись було багатолюдним містом. У Вишгороді мала свою позакіївську резиденцію княгиня Ольга. У 1240 році місто зруйнували татарські орди Батия. Залишки давніх будівель і споруд стали тепер історичними пам'ятками.

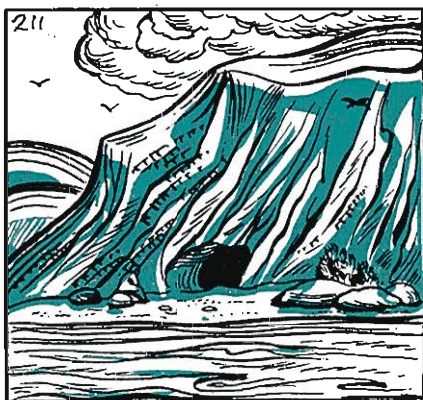
Недалеко Києва, униз Дніпром є велика зимова пристань, що має назву Святополків стан. Тут у XII столітті таборували війська князя Святополка Із'яславича, внука Ярослава Мудрого.

Київ і Київщина — це наче серце України. Тут народився і жив найбільший поет України — Тарас Шевченко, тут в Каневі, на високій Чернечій горі стоїть його могила. І живе тепер між українським народом легенда, що кожного року, в день свого народження і смерті — 9-10 березня — коли западає ніч, встає із могили Тарас Шевченко і співає свою пісню-заповіт: — Вставайте, кайдани порвіть! — І пісню цю разом з ним співають Дніпро, гори і ліси Київської землі.

Це так український народ дожидає того часу, коли скине він московсько-більшевицьке ярмо, коли знову дзвони святої Софії заграють величну пісню волі і коли в Києві знову буде своя власна українська влада і своя українська правда. І тоді помоляться на волі всі діти України і заспівають пісню-хвалу Господеві.

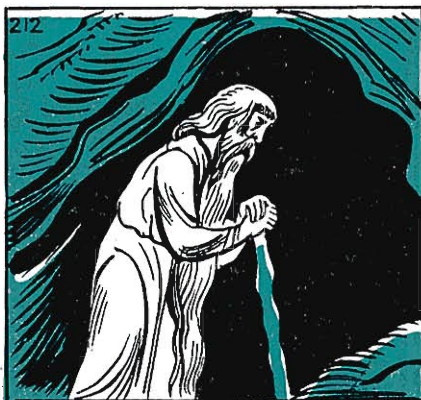
БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XIV: НА СЛУЖБУ БАТЬКІВЩИНИ CHAPTER XIV: IN SERVICE OF THE FATHERLAND

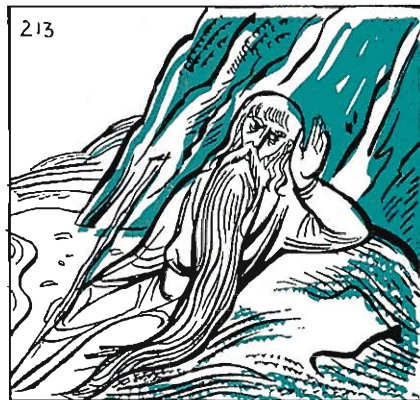
Більше як сто років прожив характерник Богдан на самоті у Змієвій печері.

For more than a hundred years Sorcerer Bohdan lived in solitude in the Dragon's cave.

Посивів, мов голуб, а вуси та борода вирости до самої землі.

His hair became white and his moustache and his beard grew down to the ground.

Щоранку виходив над Дніпро і слухав, про що вода шумить-розповідає.

Every morning he came out on the bank of the Dnieper and listened to what the waters were murmuring.

А сто першого року напровесні старий козак-характерник стрепенувся:

— Бурано шумить вода; велику війну віщує!

But on the hundred first year, in the early spring, Kozak-Sorcerer roused himself: "The waters roar stormy: they predict a great war!"

— Шкода, що я не молодший! Послужив би рідній Україні розумом і силою.

"To bad, that I am not younger! I could serve my dear Ukraine with my intellect and my strength."

Біля входу до печеря ждав його хлопець підліток з білим глеком у руках.

At the entrance of the cave a small boy was waiting for him with a white pitcher in his hands.

(Продовження буде)

(To be continued)